

Marek Ciara
(Warszawa)

**MATERIAŁY JANA ŻURKA
(1908-1992)
(III-337)**

Jan Żurek urodził się 15 grudnia 1908 r. w Sulnówku w powiecie Świecie nad Wisłą. Pochodził z rodziny chłopskiej. Był synem rolnika Andrzeja i Anieli z Góreckich.

W latach 1920-1931 r. uczył się w gimnazjum w Świeciu. W latach 1931-1932 uczył się w Katolickiej Szkole Społecznej w Świeciu. Od 1933 r. do 1938 r. studiował archeologię w Wydziale Humanistycznym w Uniwersytecie Poznańskim. W czasie studiów został delegowany do prac archeologicznych w Ekspedycji Wykopaliskowej w Biskupinie (1935) i do Muzeum Ziemi Wieluńskiej (1936). W 1938 r. uzyskał tytuł magistra na podstawie pracy: *Kultura rzucewska w Rzucewie, powiat morski* napisanej pod kierunkiem profesora Józefa Kostrzewskiego. Po wojnie praca w formie artykułu została wydana pod tytułem: *Osada z młodszej epoki kamiennej w Rzucewie, powiat wejherowski i kultura rzucewska*, („Fontes Archaeologici Posnaniensis”, tom IV, 1954).

Od lipca 1938 r. do marca 1939 r. pracował jako sekretarz w Urzędzie Konserwatorskim Ochrony Zabytków Przedhistorycznych na Teren Wielkopolski i Pomorza. O lica do sierpnia 1939 r. pracował w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie na stanowisku asystenta. W czasie okupacji pracował w Pińsku i w Słonimiu przy robotach kolejowych, i w nadleśnictwie. Był osadzony w obozie przejściowym w Stargardzie Szczecińskim i na robotach przymusowych w Retzinie w powiecie Wkrzańskim.

W maju 1945 r. powrócił do Sulnówka. Od września 1945 r. do sierpnia 1946 r. pracował jako nauczyciel historii i geografii w Liceum i Gimnazjum w Świeciu nad Wisłą. W latach 1946-1947 był kierownikiem Referatu Kultury w Starostwie Powiatowym w Świeciu. W latach 1947-1948 był nauczycielem w Szkole Podstawowej w Starej Hucie i Niewieścinie w powiecie Świeckim. W latach 1948-1949 pracował w Referacie Kultury Sztuki i Oświaty w Zarządzie Miejskim w Grudziądzu. Od 1949 r. do końca stycznia 1952 r. Pracował w Archiwum Powiatowym w Grudziądzu na stanowisku kierownika. Od 1952 r. do 1962 r. pracował w Stacji Archeologicznej Instytutu Historii Kultury materialnej Polskiej Akademii Nauk w Biskupinie na stanowisku adiunkta. Został zwolniony z powodu likwidacji stacji. W latach 1963-1973 pracował jako inspektor parcelacyjny, pracownik fizyczny i strażnik przy pracach melioracyjnych w województwie bydgoskim. Na emeryturę przeszedł w 1973 r. Po przejściu na emeryturę pracował jako strażnik w rezerwacie archeologicznym w Biskupinie. Od 1926 r. należał do Sodalicji Mariańskiej.

W 1937 r. zawarł związek małżeński z Marianną Guszczewską, z którą adoptował syna (nie udało się ustalić imienia). Ostatnie lata życia spędził u siostry w Skarszewach. Zmarł 27 lipca 1992 r. w Skarszewach i został pochowany na miejscowym cmentarzu.

Materiały Jana Żurka zostały wyłączone ze starego zasobu w 1998 r. Brak wpisu w księdze nabytków.

W 2021 r. Marek Ciara uporządkował materiały spuścizny i opracował inwentarz. Spuścizna zawiera materiały z lat 1931-1939. Spuściznę uporządkowano zgodnie z obowiązującymi w Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie *Wytycznymi opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*. Zastosowano układ chronologiczno-rzeczowy.

Materiały spuścizny to 6 jednostek archiwalnych. W pierwszej jednostce znajdują się 3 artykuły Jana Żurka. Druga zawiera materiały warsztatowe, między innymi plan katedry w Gnieźnie, mapę wykopalisk w Łaszewie i mapę Polski z roku 1000. W trzeciej znajdują się materiały biograficzne z lat 1935-1938 m. in: karta wpisowa Uniwersytetu Poznańskiego i zawiadomienia w sprawie egzaminów. W czwartej jednostce nieliczna korespondencja: listy nieustalonej osoby do Jana Żurka i jego list do żony Marianny. W piątej dwa opowiadania osób obcych. W szóstej jednostce egzemplarz dwutygodnika „Gregorianum”.

Materiały Jana Żurka znajdują się również w Muzeum Archeologicznym w Biskupinie i w zbiorach

Doroty i Marka Seydów. Te ostanie były eksponowane na wystawie w Parku Kulturowym – Osada Łowców Fok w Rzucewie w gminie Puck w 2020 r.

W PAN Archiwum w Warszawie spuściźnie nadano sygnaturę III-337. W wyszukiwarce szukajwarchiwach.pl zespół ma numer 302/ 450 /0. Inwentarz składa się z 6 jednostek.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Jana Żurka w PAN Archiwum w Warszawie, sygnatura III-337, j. 3
2. Król D., Auriga-Seyda D., Seyda M., *Jan Żurek-człowiek, archeolog, nauczyciel. W 65-lecie wydania pracy Jana Żurka Osada z młodziej epoki kamiennej w Rzucewie, powiat wejherowski i kultura rzucewska, „Pomorania Antiqua”*, tom XXIX, 2020, s. 375-404

INWENTARZ

1. *Jaki nie powinien być artykuł
Na szarą życia drogę
Nie ma w dziejach w ogóle – reguły na przypadki; a jeśli ona i tam się zakrada – to za sobą kryć musi jakąś tajemnicę*
Artykuły, b. d., rkp., l., k. 9
2. Plan katedry gnieźnieńskiej, mapa stanowiska archeologicznego w Łaszewie, tabela chronologii prehistorycznej, mapa Polski około 1000 r., notatki w formie stenogramu
Materiały warsztatowe
B. d., rkp., druk, l., k. 23
3. Zawiadomienie o przyznaniu stypendium, pisma Komisji Egzaminacyjnej w Uniwersytecie Poznańskim, zaświadczenia Starostwa w Wieluniu i Komisariatu Straży Granicznej dotyczące wykopalisk archeologicznych, karta wpisowa w Uniwersytecie Poznańskim
Materiały biograficzne
1935–1938, rkp., masz., l., 13
4. Listy nieustalonej osoby do J. Ż. 1938-1939, b. d., 1 4
List J. Ż. do żony Marianny 1939 1. 1
Korespondencja
1938-1939, b. d., rkp., masz., l., k. 7
5. Kopecki Robert, *Ciemne i jasne*
Behczyz Rudniccy A i M., *Owacje*
Artykuły osób obcych
1938, b. d., rkp., masz., l., k. 31
6. „Gregorianum”
Dwutygodnik wychowanków konwiktu biskupiego w Świeciu nad Wisłą, Pomorze
1931, masz., pow., l., k. 7